

מיומנה של מורה מתחילה: מחזה אופטימי בשש מערכות

כתבה: ציפי ליבמן בעקבות שיחה עם שתי מורות מתחילות- לירון ודנה

הלילה שלפני

בלילה שבין ה- 31/8 ל- 01/09 לא הצלחתי להירדם. ניסיתי כל שיטה אפשרית: ספירת כבשים, ספירת תלמידים, ניסיון נואש נוסף להבין מתוך טבלאות השכר של משרד החינוך מהי המשכורת הצפויה לי, ואפילו עיון מאולץ באחד המאמרים המשעממים ביותר. אך גם מאמר זה - שבבוקרו של יום רגיל שולח אותי לעולמות עליונים תוך שניות ספורות - לא הצליח להרדים אותי. בסופו של דבר ויתרתי והבנתי כי בלילה זה, המציין את תחילת הקריירה שלי כמורה, כבר לא אצליח להירדם מרוב התרגשות.

היום הראשון

יום הלימודים הראשון נפתח בטקס. במהלכו התבוננתי בתלמידים הפזורים להם בחצר בית הספר. החזרה לחטיבה כמורה מרתקת. הדחף הראשוני, שלי לפחות, היה לנסות לזהות את הקבוצות השונות של התלמידים: ה'מקובלים', ה'מורדים', 'החנונים' ושאר טיפוסים. התלמידים שהכי מסקרנים אותי הם אלו שמביטים בך כאומרים: 'עזבי אותך המורה, אני מגניב מדי בשביל ללמוד'. רגע, אומרים עדיין "מגניב"...?"

לאחר שהתפעלתי מכך שיש לי תא משלי (!), בחדר המורים יצאתי למסדרון לעבר השיעור הראשון שלי. בדרך הבחנתי בילדה יושבת בצד בחצר ואוכלת סוכריות, אבל עם פנים קפוצות וחמורות סבר. צריך להגיד לה מילה טובה... לשאול אותה: מה את מרגישה? מה החלום שלך? או אולי משהו יותר בנלי: רוצה לדבר עם מישהו? אבל לא עשיתי כלום...

השיעור הראשון

בדרך לשיעור יהדות בכיתה ח', שחזרתי בראשי פרקים נבחרים מלימודי תעודת ההוראה וגם עצות של המדריכות הפדגוגיות: פירמידת הצרכים של מסלאו, שלבי ההתפתחות של פיאז'ה, לזכור שהם רק ילדים, שהם הולכים לבדוק את הגבולות שלי. כל הזמן, לזכור שצריך לאהוב את כל התלמידים כל הזמן - גם את אלו שפשוט לא שמים לב שבין הלוח והם עצמם יש מורה. ואני תוהה: לאהוב את כולם? גם אם אני מורה מחליפה?

זהו. השיעור מתחיל. סוף סוף אוכל להמם את התלמידים בעזרת מערך השיעור אותו הכנתי במשך שעות. יש בו פתיחה ושאלה מרכזית - מעניינת ורלוונטית - שתגרום לדין סוער בכיתה. איזה כיף הולך להיות להם. "אוקיי תלמידים. רוצים לקרוא מחזה על הלל ושמאי?"

"לא!" – צעקו כמה מהם.

מה עושים עכשיו?

התחלנו ללמוד

האמת? היה שיתוף פעולה לא רע ואף החלו חילופי דברים מעניינים. כך התקדמנו לשיאו המרתק של השיעור. הם בטח ירצו להישאר בהפסקה מתוך עניין וסקרנות. "תסביר את עמדתך" - אמרתי לתלמיד אחד שגילה התעניינות מיוחדת. פתאום נשמע הצלצול ותוך כדי שאני מנסה לצעוק את השורה התחתונה של השיעור, הייתי עדה לתופעה מדעית שטרם נחקרה: בתוך שנייה התלמידים נעלמו מהכיתה. ואני חשבתי שתלמידי ישראל לא בכושר, והאמנתי שמספר שיעורי החינוך הגופני מועט מדי...

בשיעור השני נזרקתי בבת אחת לסיטואציה שהעמידה בפני שאלה חשובה ומרכזית, כמעט קיומית, עבור מורה העושה את צעדיה הראשונים במערכת החינוך: איזה מן מורה אני מעוניינת להיות? מחד, אינני מוכנה להשלים עם רעש ודיבורים בכיתה תוך כדי הלימוד – דבר שלעיתים מורים בוחרים לעשות מתוך חוסר ברירה – ומאידך, איני מעוניינת לצעוק, לאיים כל הזמן בעונשים ולהסתכן בהגעה לאבדן שליטה. אני פשוט רוצה ללמד ושהתלמידים יהיו בשקט. מה כבר ביקשתי?! השיעור הסתיים ללא הצלחה. מתוסכלת יצאתי ממנו לעבר חדר המורים חושבת מה עלי לעשות...

לאחר שהגעתי למסקנה כי יש לאסור בתקנון תלמידי בית הספר את אמירת המילים: "מה עשיתי?", "לא דיברתי!", "הוא התחיל", פנית

למחנכת הכיתה והחלטנו על טיפול משמעותי משותף. אין ספק שמחנכת חזקה ומגויסת היא נכס בל יסולא בפז למורה מקצועית מתחילה. שיעור זה סימן במידה רבה את תחילת ההתמודדות האמיתית שלי כמורה ואת ההבנה שמקצוע ההוראה מורכב עד מאוד.

כמורה את צריכה להיות בו-זמנית מנהיגה, סוג של כוכבת רוק אטרקטיבית, שחקנית, הורה, פסיכולוגית, מודל לדוגמא אישית וכמובן מקור ידע מקצועי. את צריכה להיות תמיד במיטבך, שכן ה'קהל' תמיד ישנו. ואחרי הצלול, כשאת יוצאת מהכיתה, ה'קהל' שלך אינו מוחא לך כפיים בתקווה שתחזרי. התחושה של הצלחה או כישלון הפכפכה. לעיתים יוצאים משיעור מדהים באחת הכיתות וחושבים: "וואו! אני פשוט גדולה!" אך לעיתים שוקלים ברצינות את האפשרות להחליף מקצוע ולעבור לעבוד במחלקת הצעצועים של טויס אר אס.

פרצופה של המדינה

המפגש הבלתי אמצעי עם אזרחיה הצעירים של מדינת ישראל חושף במידה רבה את פניה של החברה הישראלית.

מדהים איך הצלחנו לשכנע את הנוער שהוא פחות טוב. מדהים כיצד הדור הצעיר הפנים את המסר שאנו מטפטפים לו בבית, בבית הספר ובתקשורת. יש מחיר כבד לאמירות הציבוריות שלנו. מתוך רצון - מוצדק יש לומר - לבקר את החברה ואת המציאות, יצרנו בקרב הדור הצעיר

את התחושה שהוא פחות טוב מקודמו. קביעה זו לדעתי פשוט איננה נכונה.

היכולת של התלמידים להתבונן במציאות בצורה כל כך מפוכחת וביקורתית איננה דבר שאני זוכרת מימי ילדותי. רמת הדיון שהתקיימה לעיתים קרובות בכיתה, הסקרנות של התלמידים, המתבטאת בכך שחלקם מגיעים גם אחרי השיעור ושואלים שאלות מורכבות על תכני השיעור, ולפעמים אף אומרים 'תודה', הציבה בפני תלמידים אינטליגנטים, סקרנים ודעתנים ברמה שלא ציפיתי לה, ואף יצרה עבורי אתגר אישי.

לי אין ספק שתלמידים אלו בוודאי מוצלחים הרבה יותר מה'נוער של פעם' שממלא היום את הפוליטיקה הישראלית ואת מוסדות הציבור שלה. מספיק להתבונן בכנסת הישראלית ולגלות שהיא מורכבת בעיקר ממשפטנים, כלכלנים ואנשי צבא ואילו מקומם של אנשי החינוך, ואנשי הרוח נפקד ממנה כמעט לחלוטין. דבר זה מעיד יותר מכל, שמקור בעיותיה של החברה הישראלית איננו ב'נוער של היום'...

סוף השנה

סוף סוף הסתיימה לה שנת הלימודים. בשנה הבאה לא אהיה עוד מורה מתחילה. חציתי את הנהר בביטחה.

אלו עצות אתן לך מורה מתחילה? ובכן:

את מוכרחה למצוא בעצמך את דרכך להיות אדם ומורה.

תמצאי שאת כל הזמן לומדת. הכל ניסוי וטעייה.

התלמידים חשבו שאני מלמדת. אני חשבתי שאני מלמדת.

אבל אני למדתי!